

Nr 231.

Av herr **Carlström m. fl.**, *angående utjämning av skyddstullbördan mellan näringarna.*

Den stora frågan vid årets riksdag är onekligen — hjälpen åt jordbruksnäringsn. Under åren efter världskrigets slut har denna närings ekonomiska jämviktsläge i förhållande till industri och andra näringar alltmer förskjutits i ogynnsam riktning. Redan 1928 hänsköts frågan genom riksdagens beslut till en kommitté, den s. k. jordbruksutredningen, och denna fick föregående år — på riksdagens begäran — ännu en detalj i samma spörsmål sig förelagd för utredning. Problemet är sålunda icke av i dag utan sedan flera år tillbaka känt och omdebatterat. Men på grund av de, särskilt under föregående år, starkt fallande priserna på spannmål, har det senast förflutna halvåret framkallat en oro bland landets jordbrukare, som avsatt djupa spår i den allmänna diskussionen, i pressen och på möten, där frågan ventilerats. Detta har haft till följd, att jordbrukssakkunniga, på regeringens uppmaning, måst forcera takten av sitt arbete, och till riksdagens behandling bebådas ett flertal olika förslag avsedda att bringa hjälp åt jordbruket; bland annat höjda tullar å jordbruksprodukter. Det synes vara anledning hoppas, att riksdagen skall välvilligt behandla de av regeringen skisserade hjälpåtgärderna, så långt dessa ej beröra direkt tullspörsmålet. Då det gäller detta senare äro — som alltid — meningarna delade och strid för handen. Frågan om skyddstullarnas nytta eller skada för landets näringsliv eller desammas gynnande av ena näringen på den andras bekostnad har aldrig kunnat fullgiltigt besvaras. Sedan ett par år tillbaka arbetar ju också en kommitté — 1928 års tullkommitté — för att söka utreda den frågan. Under senare åren tyckes emellertid uppfattningen om tullarnas betydelse för näringslivet ha ändrats därhän, att t. o. m. ivriga förespråkare för skyddstullar erkänna, att frihandel vore vida bättre om — den tillämpades av alla stater, men så länge andra nationer skydda sig, måste vi här i landet också göra detsamma, menar man.

Emellertid råder ju i vårt land det egendomliga förhållandet, att jordbrukets skyddstullar icke längre tjäna sitt syfte. Detta gäller icke blott de animaliska produkterna, som vi producera mera av än landet behöver och vilka sålunda äro hänvisade till världsmarknadens prissättning, utan även vegetabiliernas —

brödspannmålens — skydd synes upphävt. Man har försökt att bättra, vad som brister, med glid tullar och utförselsbevis, men ingenting hjälper varaktigt.

Hur det f. n. förhåller sig med industriens skyddstullar i detta avseende kan givetvis ej säkert bedömas, men enligt tull- och traktatkommitténs utredningar över läget, som det tedde sig omkring åren före kriget, voro då dessa tullar av en verkan, som medförde en nettotullbörda för jordbruket med 36 miljoner kronor årligen. Det kan väl antagas, att denna börda sedan dess ej väsentligen lättats. Den förutnämnda tullkommittén sysslar visserligen nu med undersökningen av dessa frågor, och förrän den kommer fram med sina resultat, borde ju helst ingen ändring av skyddstullarna i någondera riktningen tillgripas. Men om jordbrukets läge nu ovillkorligen kräver ett ingripande i tullfrågan i utjämnings syfte näringarna emellan, så synes det vara en förnuftigare väg att sänka eller borttaga de tullar, som ha betungande verkan för jordbruket, än att höja de tullar, som ingen verkan ha, och som, om de höjas aldrig så mycket, bli verkningslösa i samma ögonblick, produktionen fyller det egna landets behov. Industrien har, tack vare sina möjligheter till järnhård organisation, i sin hand att utnyttja tullskyddet även vid överproduktion, och det torde ej sällan vara fallet, att svenska jordbrukare få betala ett högre pris än utlandets för samma vara tillverkad i vårt land.

En annan sak, som i detta sammanhang ej får förbises är, att *om* en höjd tull på jordbruksprodukter skulle verka prisstegrande på livsmedlen, så skulle strax krav på kompensation i form av höjda löner framställas från löntagarnes sida. En indexenhet går till omkring en miljon kronor om året bara för de statsanställda i landet. Och industrien skulle snart veta att anpassa sina arbets- och produktpriser efter det nya läget. I själva verket var det jordbruksprodukternas prisstegring under krigsåren, som gav klaven till den stegring av priserna på alla andra områden, som nu jordbrukarna i hela världen sucka under. Det har för övrigt redan i pressen siats om, att höjningen av livsmedelsprisen genom tullar ingalunda skulle tålas av industriens folk. Ty rättvisa åt jordbruket ger ingen godvilligt, så länge det finnes medel att undkomma den — därom är tydligt vittnat.

En sänkning av industritullarna behöver emellertid ej »kosta» industriens arbetare något avsevärt lägre levnadsstandard även om lönerna något sänktes. Ty vi avse icke med här avsedda tullsänkning bara sänkning eller borttagande av tullar å produkter, som endast användas av jordbrukare. Det är icke bara jordbruksredskap, jordbrukarna behöva få tillbyta sig billigare, utan även skodon, kläder, husgeråd och byggnadsmaterial, samt i övrigt allt vad till livets uppehälle hörer utöver de självproducerade livsmedlen. Det förbilligande, som åstadkommes genom tullnedskärning å alla dessa förnödenheter, kommer ju alla till godo. Bostadsindex, som nu ligger uppemot 200 bör kunna förbilligas betydligt, då nu trävirkets råvara — skogen — står i samma index som 1913 eller 100, och tullkommissionens utredning säger oss, att ett 20 hektars jordbruk betungas årligen med en utgift av omkring 26 kr. genom tullar å bygg-

nadsmateriel. Beklädnadsartiklar och skodon stå nu i index 180 fastän ull, lin och hudar ligga bra nära förkrigsprisen. I den mån tullarne bidra till ett sådant — jämfört med livsmedlen — onormalt prisläge, måste det vara en allas angelägenhet att avskaffa dem. Detta så mycket hellre som, enligt socialstyrelsens beräkningar, levnadskostnaderna för en »normalfamilj» till 60 å 70 procent utgöras av icke livsmedelsutgifter, och sålunda är ett förbilligande av denna del av »budgeten» viktigare än att hålla livsmedelsprisen nere. Det talas ofta så vackert från skilda håll om, att man måste se till att lantarbetarna få det bättre i avseende på levnads- och bostadsstandard, men då det blir fråga om att ge den hjälpen, så vill man inte medverka till att höja priset på den produkt, lantarbetaren framställer, så att detta blir möjligt. Och man kan väl ändå knappast fordra, att det skall lyckas för lantarbetarens arbetsgivare att ur luften framskapa den merskillnad i pris, som nu råder emellan industri- och jordbruksprodukter. Jordbrukets partiprisindex — den betalning jordbrukaren får vid försäljningen till återförsäljarna — är nu omkring 30 enheter högre än 1913 (spannmål endast 10 å 15) hur skall han då kunna höja ett löneindex, som även för lantarbetaren redan ligger 70 enheter högre än 1913 — för industriarbetaren omkring 120 enheter högre än då — och samtidigt byta till sig förnödenheter från industrien, vars index rör sig omkring 70 å 80 enheter högre.

En rimlig begäran måste det då anses vara att i den mån det är möjligt, statsmakterna se till, att lantbruksbefolkningens bördor lättas genom förbilligande av de förnödenheter, som skyddstullarna för industrien nu onödigt fördyra. På denna väg kan säkerligen göras *mera* till jordbrukets hjälp än genom att höja livsmedelstullarna.

Den nu arbetande tullkommittén har säkerligen kommit så långt i sitt arbete, att den har den överblick på arbetsområdet, som fordras för att nu *snabbt* kunna föreslå borttagandet eller nedskärandet av sådana skyddstullar, som utan större olägenhet för någon part kunna avvaras. Det torde väl kunna förväntas, att tullkommittén i sinom sid, utan riksdagens ytterligare begäran, skall komma att framlägga förslag i här åsyftad riktning, men då det nu brådskar med hjälp åt jordbruket och frågan redan nästa år bör föreläggas riksdagen, samt dessutom 1927 års direktiv från riksdagens sida synas så försiktiga i fråga om hur långt man borde våga gå mot *verklig* utjämning, att det nästan kan befaras att det hela slutar med samma platoniska kärleksförklaring åt jordbruket som tull- och traktatkommissionens betänkande, anse vi, att riksdagen nu bör göra en påminnelse om skyndsamt framläggande av ärendet och därjämte uttala en bestämdare önskan om förslag, som leda till nedsättning eller avskaffandet av tullar, som bidra till att upphålla det ekonomiskt ojämna läget mellan näringarna.

Vi hemställa sålunda.

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj: t anhålla, att Kungl. Maj: t täcktes så påskynda det av 1928 års tullkom-

mitté bedrivna arbetet, i vad det avser utjämning av skyddstullsbördan mellan näringarna, att förslag till lättande av jordbrukets tullbörda från industritullar måtte kunna föreläggas 1931 års riksdag.

Stockholm den 21 januari 1930.

Gustaf Andersson
i Rasjön.

P. J. Näslund.

J. A. Ander.

Sven Olsson.

And. Hilding.

Oscar Carlström.

Ernst Lundgren.

Emil Gustafson.
